

მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის მიზეზები, მაშტაბები და მისი დაძლევის გზები საქართველოში

The reasons for macroeconomic instability, scale and the ways of its overcoming in georgia

ინგა გიგაური - ეკონომიკის დოქტორი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

Inga Gigauri – PhD of Economics, Assist. Professor,

Georgian Technical University

რეზიუმე: სახელმწიფოს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფუნქციას წარმოადგენს ეკონომიკის სტაბილურობის უზრუნველყოფა და საბაზრო ეკონომიკის ნორმალური ფუნქციონირება. სახელმწიფოს მხრიდან ეკონომიკის სტაბილურობის უზრუნველყოფა სხვადასხვა მეთოდით არის შესაძლებელი, იქნება ეს საგადასახადო თუ ეფექტიანი ფულად-საკრედიტო ღონისძიებების გატარება. საგადასახადო პოლიტიკის მიზანს წარმოადგენს შემოსავლების და ხარჯების ისეთი დონის უზრუნველყოფა, რათა შენარჩუნებულ იქნას ეკონომიკური ზრდა, ხოლო ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის მიზანს კი წარმოადგენს ფულის მოძრაობის კონტროლი და სარგებლის განაკვეთის რეგულირება, რათა უზრუნველყოფილ იქნას წარმოებასა და მოხმარებას შორის შესაბამისობა. მაკროეკონომიკური არასტაბილურობა, რომელსაც გამოვლენის მრავალი ფორმა გააჩნია, წარმოადგენს რეფორმების პერიოდში გარკვეული ხასიათის სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორების გადახლართვის შედეგს. გარდამავალი პერიოდის ქვეყნების საწყისი პირობები ერთმანეთისგან მჭიდროდ განსხვავდებიან. ამგვარი ტიპის განსხვავება გამოხატულებას მაკროეკონომიკური დაუბალანსებლობის ხარისხში პოვებს. ეს კი გამოიხატება საგარეო ვაჭრობის და საბიუჯეტო დეფიციტის, ჭარბი ფულადი მასის, მცირე სავალუტო რეზერვების, საბანკო სისტემაში დანაკარგებისა თუ სახელმწიფო საწარმოებში ზარალის არსებობაში. მაკროეკონომიკური არასტაბილურობა, რომელსაც გამოვლენის მრავალი ფორმა გააჩნია, არის წარსულში და რეფორმების პერიოდში

არსებული ობიექტური და სუბიექტური ხასიათის ფაქტორების ზემოქმედების, მათი ერთმანეთთან ურთიერთკავშირის შედეგი.

Abstract: Provision of economic stability - is one of the important function of state, ensuring normal functioning of the market economy. Providing stability of the economy from the state is possible with different methods, whether it be tax or efficient monetary credit measures. The purpose of the tax policy is to ensure the level of revenue and expenditures in order to sustain economic growth, while the goal of monetary policy is to control money traffic control and interest rate adjustment in order to ensure the consolidation between production and consumption. Macroeconomic stabilization, which has many forms of revealing, represents during the reforms implementation, interlacing the certain subjective and objective factors. The initial condition of being in transition period countries differ significantly from each other. This type of difference will be expressed in the quality of macroeconomic balance. That's it expressed in foreign trade and budget deficits, excess money supply, a small foreign exchange reserves, losses in the banking system and losses in state ownership enterprises. The macroeconomic instability that has a variety of expression forms, is the result of existing in past and during the reforms the objective and subjective factors, their inter-relationship.

საკვანძო სიტყვები: მაკროეკონომიკური სტაბილიზაცია, ანტიმონოპოლიური პოლიტიკა, ფასიანი ქაღალდების ბაზარი, სოციალური დაცვის სისტემა; ფისკალური, მონეტარული პოლიტიკა;

Key Words: Macroeconomic stabilization, Antimonopoly Politics, Securities Market, Social security system, Fiscal and monetary policy;

შესავალი: გასათვალისწინებელია, რომ გარდამავალ პერიოდში ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის მთავარი თვისებურებამისი გლობალური დაუბალანსებლობაა, რომელიც შეიძლება გამოიხატოს საბიუჯეტო და საგარეო ვაჭრობის დეფიციტის, ფულის ჭარბი

მასის, საგარეო ვალის ტვირთის, შეზღუდული სავალუტო რეზერვების, საბანკო სისტემაში მნიშვნელოვანი დანაკარგებისა და სახელმწიფო საწარმოებში ზარალის არსებობაში. მოკლევადიანი სტაბილიზაციური პოლიტიკის გატარებასთან ერთად აუცილებელია სტრუქტურული რეფორმების დაწყება საბიუჯეტო-საგადასახადო, ფულად-საკრედიტო და საგარეო-ეკონომიკურ სფეროებში, აგრეთვე სისტემური რეფორმების განხორციელება საკუთრებითი ურთიერთობების, საწარმოთა, ფასებისა და შრომის ბაზრის მართვის სფეროში. სწორედ ეს განსაზღვრავს მაკროეკონომიკურ პრობლემას, რომელიც უნდა გადაწყდეს გარდამავალი პერიოდის განმავლობაში. სასტრუქტურულ-ინვესტიციური გარდაქმნა თანამედროვე ტექნიკურ-ტექნოლოგიურ საფუძველზე. მისი გადაუდებელი გადაწყვეტით არის განსაზღვრული იმ ამოცანების სპეციფიკა, რომლებიც დგას მაკრო დონეზე სახელმწიფოსა და მისი ინსტიტუტების წინაშე. ეკონომიკის დაჩქარებულ განვითარებას ხელს უშლის ქვეყანაში შექმნილი არამყარი მაკროეკონომიკური სიტუაცია. გაუაზრებელი ნეო-ლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგად ქვეყნის ეკონომიკის ზრდა არანაირად არ აისახა მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის ცხოვრებაზე. შენარჩუნდა უმუშევრობისა და სიდარბის მაღალი დონე, რაც დღეისთვის ქვეყნის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად რჩება.

წარსულში არსებული რაოდენობრივი ზრდის ნაცვლად დღეისათვის ჩვენ გვჭირდება განვითარების ახალი, მომავალზე ორიენტირებული ზრდის მოდელი, რომელიც უზრუნველყოფს შრომის საერთაშორისო განაწილებაში საქართველოს მონაწილეობას.

საზოგადოების თანდათანობით დამკვიდრებისაკენ, როდესაც განვი თარეების ფაქტორად ცოდნა და ინფორმაცია გვევლინება. სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს ისეთი პოლიტიკის განხორციელებას, რომელიც ერთროულად

უპასუხებს დღეს ქვეყნის წინაშე არსებულ გამოწვევებს და იმავდროულად მნიშვნელოვან ყურადღებას დაუთმობს მომავალი თაობებისათვის სტაბილური და მდგრადი ეკონომიკური გარემოს შენარჩუნებას. უნდა მოხდეს მოსახლეობისათვის საყოველთაო კეთილდღეობის შექმნა, თითოეული მოქალაქისათვის ცხოვრებისა და განვითარების ღირსეული პირობებით უზრუნველყოფა. ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი ორიენტირებია, ერთის მხრივ ადამიანი - მოქალაქე, რომლის კეთილდღეობა და სოციალური დაცულობა უზრუნველყოფილი უნდა იქნას სახელმწიფოს მიერ, და მეორეს მხრივ საზოგადოება, რომელიც ამ ინდივიდების ერთობლიობას წარმოადგენს, რომელშიც თითოეულ მოქალაქეს გააჩნია პასუხისმგებლობები საზოგადოებრივი ინტერესების მიმართ. ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა უნდა განისაზღვროს თავისუფალი საბაზრო ურთიერთობებისა და ეკონომიკის სახელმწიფოებრივი რეგულირების შერწყმის ოპტიმალური მოდელის შემუშავებით, რომელიც ძირითადი მაკროეკონომიკური მიზნების განხორციელებას უზრუნველყოფს. ესენია: მდგრადი ეკონომიკური ზრდა, სრული დასაქმება, ინფლაციის დონის მინიმიზაცია, და სოციალური სამართლიანობა.

სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ამოცანაა თავისუფალი

სამართლიანი კონკურენციის ხელშეწყობა საქართველოში მოქმედი ყველა

ეკონომიკური აქტორებისათვის, რაც ეფექტურ ანტიმონოპოლიურ პოლიტიკის გატარებას დაეფუძნება. აღნიშნული გულისხმობს ბაზარზე კონკურენციის შემზღუდველი ქმედებების აღმოფხვრას და ამავედროულად გონივრული რეგულაციების შემოღებას, რათა ბიზნესის გაფართოებას ხელოვნურად არ შეექმნას ბარიერები და არ მოხდეს სუსტი კონკურენტების ბაზრიდან გაქრობა. ამავედროულად

კონკურენციის მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზა უნდა იყოს მაქსიმალურად მოქნილი, რათა არ მოხდეს ისეთი ინოვაციური ბიზნეს ინიციატივების ბლოკირება, რომელსაც მნიშვნელოვანი დადებითი ეფექტის მოტანა შეუძლია.

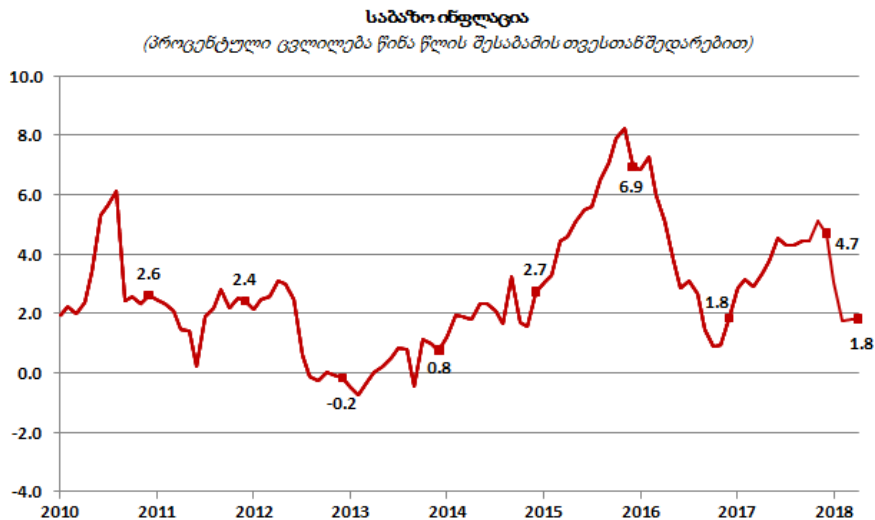
ძირითადი ტექსტი: საქართველომ, როგორც განვითარებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყანამ, ბოლო ათწლეულებში მნიშვნელოვანი პროგრესი განიცადა ეკონომიკური თუ პოლიტიკური მიმართულებით. ქვეყნის წარმატებას ასახავს სხვადასხვა საერთაშორისო რეიტინგებში ქვეყნის წამყვანი პოზიციები, თუმცა კვლავ რჩება პრობლემური მიმართულებები, რომლებიც მოითხოვს მკვეთრი და ეფექტური რეფორმების გატარებას. ეკონომიკის დაჩქარებულ განვითარებას ხელს უშლის ქვეყანაში შექმნილი არამყარი მაკროეკონომიკური სიტუაცია. სამწუხაროდ დღევანდელ პირობებში ჩამოყალიბებული შეფარდებითი ეკონომიკური სტაბილურობა გამოწვეულია არა ეკონომიკაში რადიკალური ცვლილებებით, არამედ მსოფლიო ბაზარზე დამკვიდრებული სასურველი კონიუნქტურით. ეკონომიკის ნორმალური განვითარებისათვის აუცილებელია უდევფიციტო ბიუჯეტი, მაშინ შემოსავლების ხარჯზე შესაძლებელი იქნება არა მარტო მთავრობის ყველა ღონისძიების დაფინანსება, არამედ სახელმწიფო ვალის ნაწილის გადახდა და საჯარო ფინანსების სექტორის განვითარება. ნორმალურ ეკონომიკურ ზრდას ხელს უშლის ეკონომიკის არაეფექტიანი სტრუქტურა, ზარალიანი საწარმოების მნიშვნელოვანი რაოდენობა და დაბალი შემოსავლიანობა. ეს ზღუდავს წარმოებაში ინვესტირების შესაძლებლობას. ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა ბევრ სხვა ინდიკატორთან ერთად მოხმარებაში იმპორტის წილითა და იმპორტ-ექსპორტის თანაფარდობით ხასიათდება.

საგარეო ვაჭრობა

მლნ. აშშ დოლარი	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018 იანვარი- აპრილი*
საგარეო სავაჭრო ბრუნვა	6913.3	9258.7	10433.0	10933.1	11462.9	9505.0	9407.7	10710.6	3783.2
საქონლის რეგისტრი რეგული ექსპორტი (FOB)	1677.3	2186.4	2376.6	2910.3	2861.0	2204.7	2113.1	2728.0	961.4
საქონლის რეგისტრი რეგული იმპორტი (CIF)	5236.0	7072.3	8056.4	8022.7	8601.8	7300.3	7294.6	7982.7	2821.8
საგარეო ვაჭრობის სალდო	-3558.7	-4885.8	-5679.7	-5112.4	-5740.8	-5095.6	-5181.5	-5254.7	-1860.5
ექსპორტი რეექსპორტ ის გარეშე	1380.3	1693.0	1606.4	1812.1	1873.3	1637.4	1657.1	2063.0	705.6

ასევე გაზრდილია სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, თუ 2016 წელს იყო 102.1, 2017 წელს გვექონდა 106.0, ანუ 3.9%-ით არის გაზრდილი ფასები სამომხმარებლო პროდუქციაზე მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები გაუარესებულია. მართალია, მშპ-ის ზრდის ტემპები შეიმჩნევა ქვეყანაში. მაგ: 2016 წელს მშპ-მ 34028.5 მლნ. ლარი შეადგინა, ხოლო 2017 წელს 11.7%-იანი ზრდა გვაქვს 38028.5 მლნ. ლარია, მაგრამ სამწუხაროდ ქვეყნის კეთილდღეობის დონეს არ დასტუბობია აღნიშნული შედეგი. საქართველო გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის (GCI) მიხედვით სხვა საერთაშორისო რეიტინგებთან შედარებით დაბალ პოზიციებს იკავებს. ბიზნესის კეთების კუთხით ლიბერალური გარემო მედალის

როგორც ჩანს, 2017წელს-ექსპორტი შემცირებულია 65.8%-ით იმპორტთან შედარებით; 2018 წლის იანვარ-აპრილში-65.9%-ით

ერთი მხარეა, რომელშიც საქართველოს მართლაც ერთ-ერთი წამყვანი პოზიცია უჭირავს განვითარებულ ქვეყნებს შორის, მაგრამ რაც შეეხება დამატებით ეკონომიკურ ცვლადებს: კონკურენცია ბაზარზე, ფინანსური, სასაქონლო და შრომის ბაზრების ეფექტიანობა, განათლების ხარისხი, ინოვაცია და ტექნოლოგიური მზაობა კერძო სექტორში, საქართველო აღნიშნულ კრიტერიუმებში საკმაოდ მოიკოჭლებს. გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის მიხედვით გამოკითხულთა მიერ საქართველოში ბიზნესის კეთების ძირითად პრობლემებად დასახელებულია შემდეგი: არაკვალიფიციური სამუშაო ძალა (17.3%), ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა (12%), ინფლაცია (11%), ინოვაციების არასაკმარისი შესაძლებლობა (9.7%), არაეფექტური სამთავრობო ბიუროკრატია (9.2%) პოლიტიკური არასტაბილურობა (6.5%), საგადასახადო განაკვეთები (3.8%), საგადასახადო რეგულაციები

(1.8%), კორუფცია (1.7%), ვენჩურულ კაპიტალზე ხელმისაწვდომობა (8.1%).

„დიდი სამეულის” საკრედიტო რეიტინგების მიხედვით საქართველოს სუსტ მხარეებად მიჩნეულია: საგარეო მოწყვლადობის მაღალი მაჩვენებელი (უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული ვალის ჩათვლით) და გეოპოლიტიკური რისკები რეგიონში. ძლიერ მხარეებს მიეკუთვნება რეგიონის სხვა ქვეყნებთან შედარებით სტაბილური ეკონომიკური ზრდა და ინსტიტუციური სიძლიერე.

მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის მიზეზები შეიძლება იყოს გამოწვეული, კერძოდ: ა) ჯგუფური ინტერესებით - ადმინისტრაციულ-მბრძანებლური სისტემის მქონე ყოფილი სოციალისტური ქვეყნების უმაღლესი ხელისუფლება რეფორმების მოწინააღმდეგედ გამოდიოდა, ვინაიდან ფიქრობდნენ, რომ ახალი ეკონომიკური სისტემა მათ ძალაუფლებას შეასუსტებდა, ხოლო საწარმოებში დასაქმებულთა შიში იმაში გამოიხატებოდა, რომ საწარმოთა პრივატიზაციის შედეგად ისინი უმუშევარი დარჩებოდნენ; ბ) საბაზრო ეკონომიკის პრინციპების არცოდნით - გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნების მოსახლეობაში, თავდაპირველად, საბაზრო ეკონომიკის პრინციპების შესახებ არასწორი წარმოდგენა არსებობდა. მათ ცუდად ან საერთოდ არ ესმოდათ რესურსების ეფექტურად განაწილების პრინციპი, რაც ცუდად აისახებოდა მათ განწყობაზე. ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებში საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლისას წარმოიშვა დიდი უთანაბრობა შემოსავლებში, ხოლო ისეთ დარგებში, რომლებიც ტექნოლოგიურ სირთულეებს განიცდიან, ხდება მუშა-ხელის მასობრივი გათავისუფლება. ეკონომიკური რეფორმა როგორი წარმატებული არ უნდა იყოს, მას დანაკარგები, გარკვეული დოზით, ყოველთვის თან ახლავს. უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია უმუშევრობის მაღალი დონე, პირველადი მოთხოვნილების საქონლის

უკმარისობა მოსახლეობის გარკვეულ ფენებში, ცხოვრების დონის დაცემა. „შოკური თერაპიის“ განხორციელება მაშინ არის მიზანშეწონილი, როდესაც ეკონომიკა ნაკლებად არის დეფორმირებული და ხალხიც ამგვარი ხისტი რეფორმებისთვის მზადყოფნას გამოთქვამს. [1, გვ.79]

ბიზნესის კეთების იინდექსის 2018 წლის ანგარიშის მიხედვით, საქართველომ პირველი პოზიცია დაიკავა ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში (24 ქვეყანას შორის). საქართველო პირველ ათეულშია შემდეგი კომპონენტების მიხედვით: ინვესტორთა უფლებების დაცვა; ბიზნესის დაწყება; ქონების რეგისტრაცია და კონტრაქტების აღსრულება.

დასკვნები: გლობალური კონკურენტუნარიანობის კვლევა აჩვენებს, რომ საქართველოს ეკონომიკური ზრდისათვის გადამწყვეტია უფრო ლიბერალური ზომების გატარება ისეთი მიმართულებით, როგორებიცაა: კონკურენცია ბაზრებზე- როგორც მომწოდებლების, ასევე მომხმარებლების ხარისხობრივად მაღალი დონე, თავისუფალი ბაზრის შესაბამისი ინსტიტუტების გამყარება, ტექნოლოგიური, კვლევითი და საგანმანათლებლო სფეროების ხელშეწყობა. მრეწველობის უმეტეს სექტორებში და განსაკუთრებით სატრანსპორტო-მანქანათმშენებლობის უნდა განხორციელდეს საინვესტიციო კლიმატის, ინვესტიციების მოზიდვისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის საკანონმდებლო დონეზე სტიმულირება; გადაწყდეს ინვესტორ სახელმწიფოებთან ინვესტიციების ურთიერთდაცვისა და ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესახებ სახელშეკრულებო ბაზის გაფართოების საკითხი; შეიქმნეს საინვესტიციო ფონდები, სალიზინგო და სადაზღვევო კომპანიები, ფასიანი ქაღალდების ბაზარი (საფონდო ბირჟები) და სხვა ფინანსური ინსტრუმენტები, გრძელვადიანი ლიზინგის გამცემი ორგანიზაციები. საწარმოთა ფინანსური პრობლემების მოგვარების

მიზნით განხილულ იქნას ძველი საბიუჯეტო დავალიანებების რესტრუქტურისაციის პირობების ოპტიმიზაციისა და ლიბერალიზაციის საკითხები; – შეიქმნას ბიზნეს-რისკების დაზღვევის და გადაზღვევის სისტემა, რომელიც მაქსიმალურად უზრუნველყოფს ყველა სახის რისკ-ფაქტორის გამორიცხვას მრეწველობაში.

საქართველო მნიშვნელოვან ზიანს განიცდის პოლიტიკური არასტაბილურობის გამო; პრობლემად რჩება ურთიერთობები მეზობელ ქვეყნებთან, რაც ზრდის პოლიტიკური და ეკონომიკური არასტაბილურობის რისკებს; კვლავ მაღალი რჩება სიღარიბისა და უმუშევრობის დონე, მაღალია მოსახლეობის ეკონომიკური უთანაბრობის დონე; დაბალია განათლებისა და მეცნიერების სახელმწიფო დაფინანსება (მშპ-ს < 0.2%); მაღალი რჩება ემიგრაციის („ტვინების გადინების“) დონეც;

ქართული კომპანიების 90% ფინანსდება მესაკუთრეების მიერ; ერთ-ერთ ყველაზე მწვავე პრობლემად სწორედ ფინანსების ხელმიუწვდომლობა სახელდება; პრობლემას წარმოადგენს შრომის ბაზარზე მაღალკვალიფიციური კადრების სიმცირეც.

ვალების უკონტროლო/უნებური დაგროვება საქართველოსნაირი ქვეყნისათვის, რომელიც ძირითადად უცხოურ ვალებზეა დამოკიდებული, იქნება ეკონომიკური კატასტროფის გამომწვევი. უცხოური ვალების გადახდის პრობლემები გამოიწვევს ეკონომიკური სუვერენიტეტის შეზღუდვას მევალების მიერ ნაკარნახევი პოლიტიკების გატარების აუცილებლობის გამო (დღევანდელი საბერძნეთის პრობლემა). ვალების პრობლემას კიდევ უფრო ამძაფრებს ის ფაქტი, რომ ვალების ზედა ზღვარი შეზღუდულია კაპიტალისტური ეკონომიკა ციკლურია (რეცესიებისა და ზრდის პერიოდების მონაცვლეობა). ამიტომ, მთავრობამ და ცენტრალურმა ბანკმა უნდა გაატაროს ანტიციკლური პოლიტიკები

(ფისკალური და მონეტარული), რაც შეამცირებს რეცესიების უარყოფით სოციალურ შედეგებს და დააჩქარებს ზრდის დაბრუნებას. ჩვენ შემთხვევაში კლასარაკობთ ფისკალურ/საბიუჯეტო პოლიტიკაზე. ანტიციკლური საბიუჯეტო/ფისკალური პოლიტიკა ნიშნავს, რომ ეკონომიკის რეცესიის დროს, როდესაც წარმოების/ეკონომიკის პროდუქტზე მოთხოვნა იკლებს და კერძო სექტორში მოხმარება და ინვესტიციები მცირდება ბიუჯეტმა უნდა იტვირთოს ხსენებული მოთხოვნის დანაკლისის კომპენსაცია. კერძოდ, მთავრობამ უნდა გაზარდოს ხარჯები (მოხმარება და ინვესტიციები), რისთვისაც უნდა აიღოს ვალები (და არ გაზარდოს გადასახადები, რომლებიც შეიძლება შეამციროს კიდეც), რაც, თავის მხრივ გაზრდის ბიუჯეტის დეფიციტს. რათა ეს შესაძლებელი გახდეს, ეკონომიკის ზრდის პერიოდში მთავრობა უნდა ზრდიდეს გადასახადებს, ამცირებდეს ბიუჯეტის დეფიციტს და ისტუმრებდეს ვალებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში მოხდება ვალების დაგროვება. მაკროეკონომიკური სტაბილიზაცია ითვალისწინებს ეკონომიკური სისტემის ეფექტიან ფუნქციონირებას ინფლაციის უმნიშვნელო დონითა და რესურსების გამოყენების მაღალი ხარისხით. გარდამავალ პერიოდში მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის მიღწევა გულისხმობს: ისეთი გადაუდებელი და მიმდინარე პრობლემების შეფასებასა და გადაწყვეტას, როგორიცაა: სახელმწიფო ბიუჯეტის დიდი დეფიციტი, ჭარბი ფულადი მასა და ინფლაცია, საგარეო ვაჭრობის დეფიციტი, საგარეო ვალი და უცხოური ვალუტის შეზღუდული რეზერვები; სოციალური დაცვის სისტემის შექმნასა და სოციალური დაცვის უფლებების უზრუნველყოფა; გრძელვადიან პერიოდში ქმედითი ფულად-საკრედიტო და ფისკალური პოლიტიკის ფორმირება, რომელიც საშუალებას იძლევა განხორციელდეს მიმდინარე არაპირდაპირი მაკროეკონომიკური კონტროლი, ამისათვის საჭირო სპეციალური ინსტიტუტებისა და

ინსტრუმენტების შექმნა, აგრეთვე ეკონომიკაში მკაცრი ფინანსური რეჟიმის შემოღება..

ერთდროულად უნდა იქნეს გატარებული მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციის პოლიტიკა და ფასების რეფორმა. ვინაიდან ამ უკანასკნელის არსებობისთვის საჭირო არის კონკურენტული ბაზარი, რომლის საყრდენს წარმოადგენს კერძო საკუთრება, პირველი რიგის საჭიროებას წარმოადგენს ის, რომ სახელმწიფომ განახორციელოს მის ხელთ არსებული საწარმოების სწრაფი პრივატიზაცია. ქვეყანაში წარმოიქმნება აუცილებლობა შეიქმნას სოციალური დაცვის სისტემა, რათა დავიცვათ იმ ადამიანების ცხოვრების დონე, ვისზედაც არასასურველ გავლენას მოახდენს ეკონომიკური რეფორმა. რეფორმის ყველაზე მტკივნეულ შედეგად აღიქმება უმუშევრობა. სოციალური დაცვის სისტემამ უნდა უზრუნველყოს დაბალშემოსავლიანი მოსახლეობის დაცვა ფასების ზრდის გავლენისაგან. საფინანსო პოლიტიკის სწორი წარმართვა და ფორმულირება ზეგავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდაზე, უმუშევრობის შემცირებასა და სოციალური პრობლემების გადაწყვეტაზე. აქედან გამომდინარე, გარდამავალ პერიოდში, აუცილებელია საფინანსო სისტემისადმი ახლებური მიდგომა, სახელმწიფო ბიუჯეტის დაბალანსება, ფასების ლიბერალიზაციის და მართვის საკითხების შესწავლა. სახელმწიფო ბიუჯეტის ფორმირების ერთ-ერთ ძირითად წყაროს მთლიანი შიდა პროდუქტი წარმოადგენს. ამ უკანასკნელს კი დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილის ფორმირებაში. თავის მხრივ, საბიუჯეტო ხარჯების ძირითადი მიმართულებები დიდადაა დამოკიდებული მთლიანი შიდა პროდუქტის სამომავლო ფორმირებაზე

სახელმწიფო საფინანსო პოლიტიკის განსაზღვრაში გადამწყვეტი როლი ენიჭება ვალის საკითხებს. ამისათვის აუცილებელია, შეიქმნას მართვის როგორც საგარეო, ისე შიდა

დავალიანების ეფექტიანი მექანიზმები. საგარეო დავალიანების მართვის მთავარ მიზანს წარმოადგენს სარგებლობის მიღწევა საგარეო დავალიანებისაგან, მაკროეკონომიკური სტაბილურობის მიღწევა და გადახდისუნარიანობის შენარჩუნება. ეს კი შესაძლებელია იმით, რომ უნდა გაანალიზდეს ურთიერთკავშირი ინვესტიციებს, ეკონომიკურ ზრდასა და საგარეო სესხებს შორის, ხოლო შიგა ვალის მომსახურების და მართვის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია სხვადასხვა სახის საკანომდებლო თუ მეთოდური ხასიათის დოკუმენტების შემუშავება. საინვესტიციო კაპიტალის მოზიდვის ერთ-ერთ საუკეთესო საშუალება კი ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ამუშავებაა. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარების აუცილებელი წინაპირობა კი ორგანიზებული საფონდო ბაზრის და მისი ინფრასტრუქტურის (საფონდო ბირჟა, ცენტრალური დეპოზიტარი) მდგრადი ფუნქციონირებაა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბახტაძე ლელა - გარდამავალი ეკონომიკის თეორიისა და პრაქტიკის აქტუალური პრობლემები, თბილისი 2009
2. სამთავრობო პროგრამა 2016-2020 - „თავისუფლება, სწრაფი განვითარება, კეთილდღეობა“, თბილისი 2016
3. www.heritage.org/index - გადამოწმებულია 22.05.2018
4. <http://www.geostat.ge> - გადამოწმებულია 22..05.2018